EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 20. 5. 2020
COM(2020) 509 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Španielska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2020

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Španielska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2020

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Komisia 17. decembra 2019 prijala ročnú stratégiu udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2020. Náležite pri tom zohľadnila Európsky pilier sociálnych práv, ktorý vyhlásili Európsky parlament, Rada a Komisia 17. novembra 2017. Komisia 17. decembra 2019 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Španielsko určila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky v eurozóne.

(2) Správa o Španielsku[3] na rok 2020 bola uverejnená 26. februára 2020. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Španielsko dosiahlo pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 9. júla 2019[4], následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania prijaté v predchádzajúcich rokoch, ako aj pokrok Španielska pri dosahovaní jeho národných

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] SWD(2020) 508 final.
[4] Ú. v. EÚ C 301, 5.9.2019, s. 117.

cieľov stratégie Európa 2020. Bolo v nej zahrnuté aj hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, ktorého výsledky boli takisto uverejnené 26. februára 2020. Na základe svojej analýzy Komisia dospela k záveru, že v Španielsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Vysoký vonkajší a vnútorný dlh vo verejnom aj súkromnom sektore predstavoval v kontexte stále vysokej nezamestnanosti aj naďalej slabé miesto a mal cezhraničný význam.

(3) Svetová zdravotnícka organizácia 11. marca 2020 oficiálne vyhlásila vypuknutie nákazy COVID-19 za globálnu pandémiu. Pre občanov, spoločnosti a ekonomiky to predstavuje závažný stav ohrozenia verejného zdravia. Vyvíja výrazný tlak na vnútroštátne systémy zdravotnej starostlivosti, narúša globálne dodávateľské reťazce, spôsobuje volatilitu na finančných trhoch, vyvoláva otrasy v oblasti spotrebiteľského dopytu a negatívne vplýva na rôzne odvetvia hospodárstva. Ohrozuje zamestnania ľudí, ich príjmy a podnikanie spoločností. Spôsobila zásadný ekonomický otras, ktorý už teraz nepriaznivo ovplyvňuje Európsku úniu. Komisia 13. marca 2020 prijala oznámenie[5], v ktorom vyzvala na koordinovanú ekonomickú reakciu na krízu, pričom táto reakcia by mala zahŕňať všetkých aktérov na vnútroštátnej úrovni i na úrovni Únie.

(4) Niekoľko členských štátov vyhlásilo výnimočný stav alebo zaviedlo núdzové opatrenia. Všetky núdzové opatrenia by mali byť striktne primerané, nevyhnutné, časovo obmedzené a v súlade s európskymi a medzinárodnými normami. Mali by podliehať demokratickému dohľadu a nezávislému súdnemu preskúmaniu.

(5) Komisia 20. marca 2020 prijala oznámenie o aktivácii všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu[6]. Doložkou podľa článku 5 ods. 1, článku 6 ods. 3, článku 9 ods. 1 a článku 10 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 1466/97 a článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1467/97 sa uľahčuje koordinácia rozpočtových politík v obdobiach prudkého hospodárskeho poklesu. Komisia vo svojom oznámení adresovanom Rade vyjadrila názor, že vzhľadom na očakávaný prudký hospodársky pokles v dôsledku vypuknutia nákazy COVID-19 súčasné podmienky umožňujú aktiváciu doložky. Ministri financií členských štátov 23. marca 2020 vyjadrili súhlas s posúdením Komisie. Aktivácia všeobecnej únikovej doložky umožňuje dočasný odklon od postupu úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa za predpokladu, že to neohrozí fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte. Pokiaľ ide o nápravnú časť paktu, Rada môže na základe odporúčania Komisie takisto rozhodnúť, že prijme revidovanú fiškálnu trajektóriu. Všeobecnou únikovou doložkou sa nepozastavujú postupy Paktu stability a rastu. Členským štátom to umožňuje odchýliť sa od rozpočtových požiadaviek, ktoré by sa za bežných okolností uplatňovali, zatiaľ čo Komisii a Rade to umožňuje uskutočniť potrebné opatrenia koordinácie politík v rámci paktu.

(6) V záujme obmedzenia a kontroly šírenia pandémie, posilnenia odolnosti vnútroštátnych systémov zdravotnej starostlivosti a zmiernenia sociálno-ekonomických následkov prostredníctvom podporných opatrení pre podniky a domácnosti, ako aj na zabezpečenie primeraných zdravotných a bezpečnostných podmienok na pracovisku s cieľom obnoviť hospodársku činnosť treba ďalej konať. Únia by mala v plnej miere využiť rozličné nástroje, ktoré má k dispozícii, na podporu úsilia členských štátov v týchto oblastiach. Členské štáty a Únia by zároveň mali spolupracovať na príprave opatrení, ktoré sú potrebné na návrat k normálnemu

[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

fungovaniu našich spoločností a hospodárstiev a k udržateľnému rastu, pričom tieto opatrenia by mali okrem iného zahŕňať zelenú a digitálnu transformáciu a mali by vychádzať z ponaučení z tejto krízy.

(7) Kríza spôsobená ochorením COVID-19 poukázala na flexibilitu, ktorú ponúka jednotný trh v oblasti prispôsobenia sa mimoriadnym situáciám. Na to, aby bolo možné zabezpečiť rýchly a hladký prechod do fázy oživenia a voľný pohyb tovaru, služieb a pracovníkov, je však nutné, aby sa mimoriadne opatrenia, ktoré bránia normálnemu fungovaniu jednotného trhu, odstránili hneď, ako stratia svoje opodstatnenie. Súčasná kríza poukázala na potrebu krízových plánov pripravenosti v sektore zdravotníctva, ktoré zahŕňajú najmä zlepšené nákupné stratégie, diverzifikované dodávateľské reťazce a strategické rezervy základných potrieb. Sú kľúčovými prvkami na vypracovanie širších krízových plánov pripravenosti.

(8) Zákonodarca Únie už zmenil príslušné legislatívne rámce[7], aby umožnil členským štátom mobilizovať všetky nevyužité zdroje z európskych štrukturálnych a investičných fondov na riešenie mimoriadnych účinkov pandémie ochorenia COVID-19. Uvedenými zmenami sa zabezpečí dodatočná flexibilita i zjednodušené a racionalizované postupy. V snahe zmierniť tlaky v oblasti peňažných tokov môžu členské štáty v účtovnom roku 2020 – 2021 zároveň využiť 100-percentnú mieru spolufinancovania z rozpočtu Únie. Španielsko sa nabáda, aby uvedené možnosti v plnej miere využilo na pomoc jednotlivcom a odvetviam, ktorých tieto výzvy zasiahli najviac.

(9) Sociálno-ekonomické dôsledky pandémie sa vzhľadom na odlišné modely špecializácie v jednotlivých španielskych regiónoch pravdepodobne prejavia nerovnomerne. Platí to napríklad v prípade regiónov, ktoré sa najvýraznejšie spoliehajú na cestovný ruch, ako napríklad regióny na stredomorskom pobreží, Andalúzia alebo Baleáry a Kanárske ostrovy, kde je viac než štvrtina pracovných miest spojená s odvetvím cestovného ruchu. S tým súvisí významné riziko, že v Španielsku dôjde k prehlbovaniu regionálnych rozdielov. V kombinácii s rizikom dočasného prerušenia procesu konvergencie medzi jednotlivými členskými štátmi si súčasná situácia vyžaduje cielenú reakciu v oblasti príslušnej politiky.

(10) Španielsko 1. mája 2020 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2020 a svoj program stability na rok 2020. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.

(11) Na Španielsko sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu a prechodné dlhové pravidlo.

(12) Rada 13. júla 2018 odporučila Španielsku, aby zabezpečilo, že nominálna miera rastu čistých primárnych verejných výdavkov v roku 2019 neprekročí 0,6 %, čo zodpovedá ročnej štrukturálnej úprave vo výške 0,65 % HDP. V celkovom hodnotení Komisie sa potvrdila značná odchýlka od odporúčaného postupu úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa v roku 2019. Je to relevantný faktor v správe

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/460 z 30. marca 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013 a (EÚ) č. 508/2014, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na mobilizáciu investícií v systémoch zdravotnej starostlivosti členských štátov a v iných odvetviach ich hospodárstiev v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus) (Ú. v. EÚ L 99, 31.3.2020, s. 5) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/558 z 23. apríla 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013 a (EÚ) č. 1303/2013, pokiaľ ide o špecifické opatrenia na zabezpečenie mimoriadnej flexibility pri využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Ú. v. EÚ L 130, 24.4.2020, s. 1).

Komisie vypracovanej v súlade s článkom 126 ods. 3 zmluvy, v ktorej sa posudzuje súlad Španielska s dlhovým kritériom v roku 2019.

(13) Vláda vo svojom programe stability na rok 2020 plánuje zhoršenie celkového salda z deficitu vo výške 2,8 % HDP v roku 2019 na deficit vo výške 10,3 % HDP v roku 2020. Po tom, ako pomer verejného dlhu k HDP klesol v roku 2019 na úroveň 95,5 % HDP, sa podľa programu stability na rok 2020 očakáva, že sa v roku 2020 zvýši na úroveň 115,5 %. Makroekonomický a fiškálny výhľad je ovplyvnený vysokou neistotou v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19.

(14) Španielsko prijalo v reakcii na pandémiu ochorenia COVID-19 a v rámci koordinovaného prístupu Únie rozpočtové opatrenia na zvýšenie kapacity svojho systému zdravotnej starostlivosti, zamedzenie šíreniu pandémie a poskytnutie pomoci tým jednotlivcom a odvetviam, ktoré boli obzvlášť ťažko zasiahnuté. Podľa programu stability na rok 2020 dosiahnu tieto rozpočtové opatrenia úroveň 3,2 % HDP. Vyčíslenie opatrení, ktoré zvyšujú deficit, vo všeobecnosti korešponduje s odhadmi Komisie, keď sa zohľadní rozličný spôsob zaobchádzania s nákladmi na automatické stabilizátory. Opatrenia zahŕňajú posilnenie služieb zdravotnej starostlivosti a poskytovanie podpory príjmu pracovníkom, ktorí sú nútení pracovať v režimoch skráteného pracovného času. Španielsko okrem toho oznámilo opatrenia, ktoré síce nemajú priamy vplyv na rozpočet, ale prispejú k podpore likvidity pre podniky, ktoré sa v programe stability na rok 2020 odhadujú na 9,2 % HDP. Tieto opatrenia zahŕňajú najmä úverové záruky (8,8 % HDP). Celkovo sú opatrenia, ktoré prijalo Španielsko, v súlade s usmerneniami stanovenými v oznámení Komisie o koordinovanej hospodárskej reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19. Úplné vykonávanie týchto opatrení, po ktorom bude nasledovať preorientovanie fiškálnych politík na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií, keď to hospodárske podmienky umožnia, prispeje v strednodobom horizonte k zachovaniu fiškálnej udržateľnosti.

(15) Na základe prognózy Komisie z jari 2020 sa odhaduje, že pri nezmenených politikách bude saldo verejných financií Španielska v roku 2020 na úrovni –10,1 % HDP a v roku 2021 na úrovni –6,7 % HDP. Predpokladá sa, že miera zadlženosti verejnej správy dosiahne v roku 2020 úroveň 115,6 % a v roku 2021 úroveň 113,7 % HDP.

(16) Komisia vydala 20. mája 2020 správu vypracovanú v súlade s článkom 126 ods. 3 zmluvy, keďže Španielsko v roku 2019 nedodržalo dlhové pravidlo a v roku 2020 plánuje nedodržať prahovú hodnotu deficitu na úrovni 3 % HDP. Analýza celkovo naznačuje, že kritériá deficitu a dlhu vymedzené v zmluve a v nariadení (ES) č. 1467/1997 nie sú splnené.

(17) Opatrenia prijaté s cieľom zastaviť šírenie vírusu majú významný vplyv na hospodárstvo krajiny a tento rok by mohli znamenať prepad HDP o 9,4 %. Rozsiahly bude aj vplyv na zamestnanosť, hoci v tejto fáze sa ešte nedá presne vyčísliť. Od prepuknutia krízy prišiel o prácu už približne 1 milión ľudí. Vplyv na zamestnanosť sa v súčasnosti zmierňuje tým, že takmer 3,5 milióna pracovníkov bolo zahrnutých do režimu skráteného pracovného času (ERTE), v dôsledku čoho sa doposiaľ predchádza bezprostredným stratám pracovných miest. Následky pandémie v Španielsku ešte zhorší vysoký podiel zamestnancov malých a stredných podnikov (MSP), váha odvetví, ktoré sú pandémiou najviac zasiahnuté a ktoré sa budú pravdepodobne zotavovať oveľa pomalšie, ako napríklad cestovný ruch a maloobchod, a vysoký percentuálny podiel zamestnancov s dočasnými zmluvami (v roku 2019 to bolo 26,3 %). Všetky tieto faktory by mohli viesť k rozsiahlym poklesom zamestnanosti a k zosilneniu hospodárskeho otrasu. Podľa prognózy Komisie sa v roku 2020 očakáva

zvýšenie nezamestnanosti na úroveň 18,9 % (pričom vo februári 2020 to bolo 13,6 %) a v roku 2021 jej pokles na úroveň 17 %.

(18) Španielske orgány sa vplyv pandémie a obdobia izolácie snažia zmierniť rozličnými balíkmi opatrení, ktorých celková hodnota je 145 miliárd EUR. V snahe zvládnuť boj proti ochoreniu verejné orgány navýšili objem výdavkov smerujúcich do zdravotníctva a sociálnych služieb. Zároveň uľahčili využívanie režimu ERTE s cieľom udržať ľudí v zamestnaní a podporiť príjmy domácností. Zamestnanci, ktorých sa týka režim ERTE, dostávajú dávku vo výške 70 % základu svojho príspevku na sociálne zabezpečenie, pričom sa uplatňuje minimálny a maximálny limit (502 EUR, resp. 1 402 EUR). Pracovný vzťah tak zostáva počas trvania ERTE zachovaný, pričom trvanie tohto režimu bolo nedávno predĺžené do 30. júna 2020. Podniky, ktoré realizujú ERTE, sú oslobodené od povinnosti platiť za pracovníkov, na ktorých sa režim vzťahuje, veľkú časť príspevkov na sociálne zabezpečenie za predpokladu, že títo pracovníci pracovné miesto nestratia aspoň počas šiestich mesiacov po tom, ako dôjde k oživeniu podnikateľských činností. Tieto opatrenia sprevádza osobitná pomoc pre MSP a samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré sú chrbtovou kosťou španielskeho hospodárstva (odklad daňových platieb, zníženie príspevkov na sociálne zabezpečenie a štátne záruky), pričom sú pokusom pomôcť im predísť bankrotu a po skončení krízy rýchlo obnoviť činnosť. Prijaté boli aj opatrenia, ktoré majú dočasne zaručovať podporu príjmu neštandardným pracovníkom, ktorí nemajú prístup k sociálnemu zabezpečeniu.

(19) Španielsky systém zdravotnej starostlivosti dosahuje napriek pomerne nízkej úrovni investícií dobré zdravotné výsledky. V dôsledku vypuknutia pandémie COVID-19 sa však systém nevídane zaťažil a odhalila sa jeho náchylnosť na otrasy. Bezprostredné opatrenia sa zameriavajú na posilňovanie kapacít, pokiaľ ide o zdravotný personál, kritický zdravotnícky materiál a infraštruktúru potrebné na záchranu životov a obnovenie verejného zdravia v čase pandémie. Osobitne zraniteľné sú počas tejto krízy najmä osoby so zdravotným postihnutím a starší občania v rezidenčnej starostlivosti. Treba zabezpečiť ich nepretržitý prístup k zdravotnej a sociálnej starostlivosti vrátane pohotovostných služieb a služieb intenzívnej starostlivosti. V ďalšej fáze by sa úsilie malo zamerať na zlepšenie odolnosti zdravotníctva, aby dokázalo čo najskôr pokračovať v optimálnych výkonoch a aby dokázalo lepšie zvládať nové otrasy. Pandémia odhalila existujúce štrukturálne problémy, z ktorých niektoré sú dôsledkom istých nedostatkov v oblasti investícií do fyzickej infraštruktúry a nedostatkov v najímaní zdravotného personálu a v jeho pracovných podmienkach. Pokiaľ ide o výdavky, fyzické zdroje a personál, možno pozorovať regionálne rozdiely a koordinácia medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy nie je vždy účinná. V strednodobom horizonte by poskytovanie zdravotnej starostlivosti mohlo lepšie reagovať na výzvy súvisiace so starnutím obyvateľstva, nárastom počtu chronických diagnóz a zdravotného postihnutia. Ústrednú úlohu v tejto súvislosti zohráva primárna zdravotná starostlivosť a rozvoj služieb elektronického zdravotníctva. V strednodobom horizonte bude dôležité zabezpečiť, aby pravdepodobné znižovanie zdrojov spôsobené hospodárskym poklesom nemalo vplyv na zdravotnú starostlivosť ľudí a aby nespôsobilo nerovnosť v prístupe k tejto starostlivosti.

(20) Napriek dlhým rokom intenzívneho vytvárania pracovných miest zaznamenal španielsky trh práce vysokú úroveň nezamestnanosti a segmentácie trhu práce aj pred vypuknutím nákazy COVID-19. Z predbežných údajov vyplýva, že v dôsledku krízy dôjde v Španielsku k veľmi výraznému nárastu nezamestnanosti, čo bude mať negatívny vplyv na už aj tak obmedzenú schopnosť služieb zamestnanosti podporovať

pracovníkov a zamestnávateľov, ako aj na obmedzené kapacity sociálnych služieb. V strednodobom horizonte by sa malo oživenie zabezpečiť tak, že sa po dohode so sociálnymi partnermi prijmú opatrenia na podporu zamestnanosti, ako napríklad postupné ukončovanie režimov skráteného pracovného času, preskúmanie systému stimulov v oblasti najímania pracovníkov na lepšiu podporu udržateľných foriem zamestnanosti – najmä pre pracovníkov v mladom veku – a to aj prostredníctvom flexibility pracovných podmienok. Ak by sa zvýšil podiel študentov vedných odborov a digitálnych technológií, zatraktívnilo odborné vzdelávanie a príprava a zabezpečili pružnejšie príležitosti na zlepšovanie zručností a rekvalifikáciu, mohlo by to pomôcť splniť čoraz väčší dopyt po technických zručnostiach, ktoré sú potrebné na zelenú a digitálnu transformáciu, ktorá bude sprevádzať oživenie hospodárstva. Všeobecnejšie možno konštatovať, že k lepším výsledkom v oblasti vzdelávania by mohlo prispieť zlepšenie študijného a kariérového poradenstva a poskytovanie primeranej podpory znevýhodneným študentom a zaostávajúcim regiónom. Úspech opatrení, ktoré možno prijať v snahe dosiahnuť tieto ciele, bude vo veľkej miere závisieť od toho, aby sa v súvislosti s reformami neuponáhľalo dosahovanie širokého a dlhotrvajúceho sociálneho a politického konsenzu.

(21) Účinky pandémie na trh práce vyvolali naliehavú potrebu podporiť príjem domácností zasiahnutých krízou. V tejto snahe má kľúčový význam to, aby sa uľahčilo využívanie režimov skráteného pracovného času. Dočasní pracovníci s pracovnými zmluvami na veľmi krátky čas, ktorí predstavujú väčšinu v radoch takmer jedného milióna novo nezamestnaných, medzi ktorými často figurujú pracovníci v mladom veku, však často nemajú nárok na štandardnú ochranu v nezamestnanosti. Treba dostatočne včas zabezpečiť, aby všetci pracovníci – vrátane dočasných pracovníkov a samostatne zárobkovo činných osôb – mali prístup k primeranej forme sociálnej ochrany a k aktívnym politikám trhu práce, čím sa podporí udržateľné oživenie a sociálna kohézia.

(22) V dôsledku krízy sa v Španielsku s veľkou pravdepodobnosťou zvýšia už aj tak vysoké úrovne chudoby alebo sociálneho vylúčenia, a to najmä v rodinách s deťmi. V roku 2019 malo Španielsko spomedzi členských štátov najnižšiu priemernú výšku rodinných dávok na dieťa. Rodiny s nízkymi až strednými príjmami nemajú nárok na prísne štátne prídavky na deti, a ani daňové odpočty ich príliš nezvýhodňujú. Výdavky na sociálne zabezpečenie sú do veľkej miery zamerané na staršie osoby, pričom ak sa ohlásené odklony od dôchodkovej reformy z roku 2013 stanú trvalými a neprijmú sa primerané kompenzačné opatrenia, úroveň výdavkov na starobné dôchodky sa v strednodobom až dlhodobom horizonte výrazne zvýši. Náročný hospodársky a sociálny kontext spôsobený pandémiou namiesto toho nabáda na medzigeneračnú solidaritu v prospech mladších generácií. Pomoc v nezamestnanosti pre dlhodobo nezamestnaných a pracovníkov, ktorí nemajú nárok na príspevkové systémy, je momentálne rozdrobená medzi mnohé schémy, následkom čoho je miera pokrytia nízka. Existujúce regionálne schémy minimálneho príjmu majú dosah len na 20 % potenciálnych príjemcov v krajine, pričom existujú značné regionálne rozdiely, pokiaľ ide o mieru pokrytia, trvanie, podmienky prístupu a primeranosť podpory. V súčasnej naliehavej situácii sa plánuje urýchlene zaviesť trvalý celoštátny systém záruky príjmu, na ktorý budú mať nárok odhadované 3 milióny príjemcov a ktorý bude doplnkom k existujúcim regionálnym systémom minimálneho príjmu. Ich vplyv na znižovanie chudoby a ich udržateľnosť v krátkodobom až strednodobom horizonte v tejto fáze nemožno vyhodnotiť.

(23) Ďalším priťažujúcim faktorom pre krízu spôsobenú pandémiou v Španielsku je to, že veľká časť zamestnanosti v krajine pripadá na vysoký počet MSP. Aby sa predišlo bankrotom, ktorým by sa dalo zabrániť, naliehavo boli prijaté určité opatrenia na poskytnutie likviditnej podpory podnikom prostredníctvom úverov a záruk, pričom tieto opatrenia sú zamerané na MSP a na odvetvia, ktoré kríza zasiahne výraznejšie a dlhodobejšie, ako napríklad cestovný ruch (na ktorý v roku 2019 pripadalo 12 % španielskeho HDP). Ak finanční sprostredkovatelia hodlajú využiť účinky týchto opatrení, mali by ich efektívne a urýchlene vykonať. Pomôcť zlepšiť peňažné toky MSP by malo aj to, že sa im umožní odklad platieb daní a sociálnych príspevkov a urýchlia sa zmluvné platby verejných orgánov. V procese navrhovania a vykonávania týchto opatrení treba zohľadniť odolnosť bankového sektora. V snahe zabezpečiť účinnosť týchto opatrení je dôležité, aby sa zachovala intenzita úsilia zameraného na znižovanie administratívneho zaťaženia a ponúkanie efektívnych digitálnych služieb verejnej správy. Pre úspešné oživenie hospodárstva je nevyhnutné podporovať podniky v odvetviach najviac zasiahnutých krízou a chrániť konkurencieschopnosť vyvážajúcich spoločností.

(24) Pokiaľ ide o podporu oživenia hospodárstva, bude dôležité, aby sa čím skôr realizovali pripravené verejné investičné projekty a aby sa podporili investície súkromného sektora, a to aj prostredníctvom príslušných reforiem. Vyhliadky Španielska v oblasti oživenia hospodárstva budú závisieť od jeho schopnosti zvyšovať produktivitu a podporovať inovácie, a to aj prostredníctvom digitálnej a zelenej transformácie. Inovačná výkonnosť Španielska je pod priemerom EÚ vo všetkých regiónoch krajiny. Španielsko dosahuje podpriemerné výsledky v oblasti schopnosti podnikov inovovať, investovať do hmotných a nehmotných aktív a optimálne využívať zručnosti svojho obyvateľstva, čo by mohlo oslabiť ich konkurencieschopnosť v oblasti vedomostnej ekonomiky. Kríza zdôraznila význam digitalizácie v oblasti zachovávania prístupu k službám verejnej správy a vzdelávaniu a odbornej príprave, ako aj v oblasti ochrany pracovných miest a hospodárskej činnosti. Pred nástupom obdobia izolácie mala primerané platformy digitálneho vzdelávania zavedené len polovica škôl v Španielsku, pričom existovali značné regionálne rozdiely. Náhly prechod na digitálne vzdelávanie bol zároveň veľkou výzvou pre zraniteľných študentov, ktorí doma nemali prístup k digitálnym riešeniam. Španielsko by malo zabezpečiť, aby k digitálnemu vzdelávaniu mali prístup všetci študenti vrátane tých, ktorí žijú vo vidieckych oblastiach, a tých, ktorí sú zo zraniteľných domácností. Podporou digitalizácie podnikov by sa zároveň podporila aj konkurencieschopnosť španielskych podnikov v globálnych hodnotových reťazcoch a zvýšila by sa ich schopnosť vyvážať, čo platí najmä pre MSP a mikropodniky. Digitálnou transformáciou – vrátane využívania pokročilých digitálnych technológií – a zmenšením digitálnej priepasti medzi mestskými a vidieckymi oblasťami by sa zvýšila schopnosť španielskeho hospodárstva inovovať. Navyše možno konštatovať, že ak sa na všetkých úrovniach posilní správa a riadenie výskumu a inovácií, ak sa prostredníctvom systematických hodnotení a motivácie výskumných organizácií spolupracovať so súkromným sektorom skvalitní výskum, politiky v oblasti výskumu a inovácií by sa tak mohli stať účinnejšími a mohlo by sa urýchliť šírenie inovácií s cieľom podporiť oživenie hospodárstva.

(25) Prechod Španielska na klimaticky neutrálne hospodárstvo si okrem iného bude vyžadovať rozsiahle dlhodobé investície do energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej infraštruktúry, energetickej efektívnosti a udržateľnej dopravy. Zároveň by malo dôjsť k čo najskoršej realizácii investícií, aby sa v súlade s národným energetickým a klimatickým plánom Španielska napomohlo počas oživenia zelenej transformácii. Podpora integrovaných energetických systémov by mala uľahčiť

intenzívnejšie využívanie energie z obnoviteľných zdrojov. Ak by sa prostredníctvom rozsiahlych renovácií znížila spotreba energie v súkromných a verejných budovách a ak by sa rozvinuli inteligentné siete a uskladňovanie elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov, pomohlo by to lepšie riadiť dopyt po energii, pričom by sa počas oživenia zároveň podporilo vytváranie pracovných miest. Ďalšie investície do energetickej infraštruktúry – vrátane investícií do elektrických prepojení so zvyškom Únie – by pomohli zlepšiť integráciu vnútorného trhu EÚ s energiou, pričom by sa súčasne zaviedla väčšia miera hospodárskej súťaže a uľahčilo využívanie energie z obnoviteľných zdrojov. Ďalším úsilím by sa zároveň mala podporiť udržateľná doprava vrátane zavádzania infraštruktúry pre alternatívne palivá, najmä pre elektrické vozidlá. Investície budú potrebné aj na to, aby sa umožnilo intenzívnejšie využívanie železničnej nákladnej dopravy, vrátane investícií do cezhraničných prepojení s Francúzskom a Portugalskom a prepojení s prístavmi a dopravnými uzlami. Určité oblasti Španielska navyše figurujú medzi oblasťami, ktoré sú v Európe najviac vystavené zmene klímy. Pod tlakom sa nachádzajú vodné zdroje krajiny, pričom infraštruktúra vodohospodárstva a odpadového hospodárstva je v krajine nerovnomerne rozvinutá. Zelené investície môžu pomôcť zvládať nepriaznivé účinky zmeny klímy, ako napríklad povodne a lesné požiare, zlepšiť kvalitu ovzdušia, vodohospodárstva a odpadového hospodárstva a napomôcť rozvoju potenciálu v oblasti obehového hospodárstva. Programovanie Fondu na spravodlivú transformáciu na obdobie 2021 – 2027 by mohlo Španielsku pomôcť riešiť niektoré výzvy, ktoré predstavuje prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, a to najmä v oblastiach uvedených v prílohe D k správe o krajine[8]. To by Španielsku umožnilo čo najlepšie tento fond využiť.

(26) Ďalšími oblasťami, ktoré v Španielsku bránia podnikom využívať úspory z rozsahu a negatívne vplývajú na produktivitu, sú regulačná fragmentácia a regulačné prekážky. Zákon o jednote trhu, ktorý už presadzujú súdy a orgány na ochranu hospodárskej súťaže, by sa mal počas oživenia aktívnejšie využívať na podporu lepšej právnej regulácie a hospodárskej súťaže. V tomto kontexte by sa čo najskôr – hneď po skončení núdzovej situácie – mali odstrániť prísne vlastnícke a trhové obmedzenia, ktoré počas pandemickej krízy slúžili na zabezpečenie dodávky strategických tovarov a služieb. Všeobecnejšie možno konštatovať, že väčšia účinnosť politík zameraných na uľahčenie oživenia by sa mohla dosiahnuť lepšou a trvalejšou koordináciou medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy. Zároveň je nevyhnuté zabezpečiť, aby štruktúra správy vecí verejných, ktorá už bola vytvorená zákonmi o vykonávaní smerníc z roku 2014 o verejnom obstarávaní, mohla čo najskôr začať naplno fungovať, aby sa dosiahlo efektívne využívanie verejných investícií, ktoré môžu podporiť oživenie. V úzkej spolupráci so zástupcami všetkých úrovní verejnej správy (ústredná vláda, regionálne vlády i miestne samosprávy) by sa prostredníctvom výboru pre spoluprácu mala zintenzívniť práca na komplexnej národnej stratégii v oblasti verejného obstarávania.

(27) Zatiaľ čo tieto odporúčania sa zameriavajú na riešenie sociálno-ekonomických vplyvov pandémie a na uľahčenie hospodárskeho oživenia, odporúčania pre jednotlivé krajiny z roku 2019, prijaté Radou 9. júla 2019, zahŕňali aj reformy, ktoré sú nevyhnutné na riešenie strednodobých a dlhodobých štrukturálnych výziev. Tieto odporúčania sú naďalej relevantné a budú sa aj naďalej monitorovať počas celého budúcoročného cyklu európskeho semestra. Platí to aj pre odporúčania týkajúce sa hospodárskych politík súvisiacich s investíciami. Tieto odporúčania by sa mali

[8] SWD(2020) 508 final.

zohľadniť pri strategickom plánovaní financovania politiky súdržnosti po roku 2020, a to aj v prípade zmierňujúcich opatrení a stratégií ukončenia opatrení v súvislosti so súčasnou krízou.

(28) Pri zabezpečovaní likvidity spoločností a účinnom prerozdeľovaní zdrojov, ako aj pri podpore podnikania a stability finančného sektora bude kľúčovú úlohu zohrávať aj včasné riešenie insolvenčných konaní. Je nevyhnutné udržiavať kapacitu súdnictva v oblasti efektívneho riešenia insolvenčných konaní. Je to obzvlášť dôležité preto, lebo súčasné pozastavenie činnosti súdov a očakávané zvýšenie počtu súdnych konaní v dôsledku recesie spôsobenej pandémiou môže ešte viac prehĺbiť už existujúce problémy v oblasti čoraz zdĺhavejších konaní a narastajúceho počtu nevyriešených prípadov.

(29) Európsky semester poskytuje rámec pre nepretržitú koordináciu hospodárskych politík a politík zamestnanosti v Únii, čo môže prispieť k udržateľnému hospodárstvu. Členské štáty vo svojich národných programoch reforiem na rok 2020 zhodnotili pokrok v dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Zabezpečením plného vykonávania ďalej uvedených odporúčaní Španielsko prispeje k pokroku pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja a k spoločnému úsiliu, ktorým je zabezpečenie konkurencieschopnej udržateľnosti v Únii.

(30) Úzka koordinácia medzi hospodárstvami je v hospodárskej a menovej únii kľúčovým predpokladom pre dosiahnutie rýchleho oživenia po kríze spôsobenej ochorením COVID-19. Španielsko by ako členský štát, ktorého menou je euro, a pri zohľadnení politického usmernenia Euroskupiny malo zabezpečiť, aby jeho politiky boli aj naďalej v súlade s odporúčaniami pre eurozónu a aby boli koordinované s politikami ostatných členských štátov eurozóny.

(31) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2020 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Španielska, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2020. Zároveň posúdila program stability na rok 2020, národný program reforiem na rok 2020 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Španielsku v predchádzajúcich rokoch. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Španielsku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.

(32) Rada na základe uvedeného posúdenia preskúmala program stability na rok 2020 a jej stanovisko[9] je zohľadnené najmä v odporúčaní 1,

(33) Rada na základe hĺbkového preskúmania vykonaného Komisiou a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2020 a program stability na rok 2020. V týchto odporúčaniach sa zohľadňuje potreba riešiť pandémiu a uľahčiť oživenie, čo je prvým krokom nevyhnutným na to, aby sa mohlo začať s úpravou nerovnováh. Odporúčania, ktoré sa priamo týkajú makroekonomických nerovnováh, ktoré Komisia identifikovala na základe článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, sú premietnuté v odporúčaniach 1, 2 a 4,

[9] Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Španielsko v rokoch 2020 a 2021 prijalo opatrenia s cieľom:

1. V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Posilniť odolnosť a kapacitu systému zdravotnej starostlivosti, pokiaľ ide o zdravotný personál, kritický zdravotnícky materiál a infraštruktúru.

2. Podporiť zamestnanosť prostredníctvom mechanizmov na zachovanie pracovných miest, účinných stimulov v oblasti najímania pracovníkov a rozvoja zručností. Posilniť ochranu v nezamestnanosti, najmä pre atypických pracovníkov. Zlepšiť pokrytie a primeranosť schém minimálneho príjmu a podpory rodín, ako aj prístup k digitálnemu vzdelávaniu.

3. Zabezpečiť účinné vykonávanie opatrení, ktorých cieľom je poskytovať likviditu malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám, a to aj predchádzaním meškaniu platieb. Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä v oblasti podpory výskumu a inovácií, čistej a efektívnej výroby a využívania energie, energetickej infraštruktúry, vodohospodárstva, odpadového hospodárstva a udržateľnej dopravy.

4. Zlepšiť koordináciu medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy a posilniť rámec verejného obstarávania s cieľom efektívne podporiť oživenie.

V Bruseli

Za Radu
predseda